

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ШИНКАР Віктор Андрійович
ПРИХОДЬКО Володимир Панасович
ТЕПЛОВА Людмила Іванівна

«МАКРОЕКОНОМІКА»
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
(для студентів денної та заочної форм навчання
освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини)

Макроекономіка: Методичні вказівки до самостійної роботи для студентів 1-го курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 292 міжнародні економічні відносини факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ». Автори: Шинкар В.А., Приходько В.П., Теплова Л.І. Ужгород: Видавництво ОП!Оперативна поліграфія, 2023. – 44 с.

Укладачі:

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Приходько Володимир Панасович**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Шинкар Віктор Андрійович**

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ»
Теплова Людмила Іванівна

Рецензенти:

доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» **Палінчак Микола Михайлович**

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ» **Мікловда Василь Петрович**

Методичні вказівки включають тематику самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Макроекономіка», тематику індивідуальних завдань (рефератів), тестові завдання до основних тем курсу, Навчально-методичний посібник може використовуватися при підготовці здобувачів освіти до практичних занять з курсу, написання модульного контролю. Призначено для студентів зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Методичні вказівки до самостійної роботи розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 11 від 27 червня 2023 року.*

Схвалено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 10 від 29 червня 2023 року.*

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», *протокол № 10 від 29 червня 2023 року.*

ВСТУП

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Самостійна робота здобувачів є складовою освітнього процесу й передбачає інтеграцію різних видів навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом, сприяє активізації засвоєння студентами ключових понять, основних положень дисципліни.

Завдання та методичні вказівки до виконання самостійної роботи розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Макроекономіка» і рекомендовано для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. З позицій компетентнісного підходу підготовки здобувачів освіти саме самостійна робота розглядається як вмотивована діяльність, що сприяє поступовому переходу від навчання до професійної діяльності, формуванню здатності до самоосвіти, розвитку морально-етичних якостей особистості, необхідних у майбутній професійній діяльності.

Самостійна й науково-пошукова робота студента вимагає дотримання норм академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

У Законі України «Про освіту» (Розділ V, стаття 42) чітко визначено, що дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Розв'язуючи завдання, оцінюючи конкретні ситуації, даючи відповіді на тести можна навчитися користуватися різними методами економічного аналізу,

самостійно аналізувати економічні реалії, що мають місце сьогодні в економіці України і за кордоном. Пропонована система завдань і тестів дозволяють вам самим виявити, наскільки глибоко ви засвоїли предмет, а викладачу оперативно і об'єктивно оцінити ваші знання.

При підготовці до семінарських занять рекомендується:

1. Детально ознайомитися з планом семінарського заняття.
2. Вивчити конспект лекцій по темі заняття.
3. Визначити відповідні розділи підручників і навчальні посібники, рекомендованих викладачів.
4. Глибоко вникнути в суть нових категорій і понять, механізмів дії і механізмів використання економічних законів.
5. Скласти розгорнутий план відповіді на всі поставлені в плані семінарського заняття питання. Звернути при цьому особливу увагу на:
  - a. актуальність даної проблеми;
  - b. розкриття змісту питання;
  - c. висновки і узагальнення.

При підготовці плану виступу зверніть особливу увагу на:

1. Науковий рівень, обґрунтованість і розкриття теоретичних положень і категоріального апарату.
2. Зв'язок теоретичних положень з практичними кроками реформування економіки України.
3. Використання місцевого матеріалу.
4. Логічність і обґрунтованість викладеного матеріалу.
5. Культура мови.
6. Використання статистичних матеріалів, технічних засобів навчання.

МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» є обов'язковим (нормативним) компонентом освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітнім ступенем бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом макроекономіки є механізм функціонування та розвитку національної економіки. Макроекономічна теорія пояснює, як на економічний

добробут домогосподарств впливають зміни, що відбуваються в економічній системі. Вона з'ясовує, чому фірми можуть здобути або втратити значні суми грошей, коли змінюється економічне середовище, в якому вони функціонують, як і чому змінюються загальні умови ділової активності, як це можна зрозуміти, пояснити, а інколи і передбачити.

Макроекономічні явища відбивають успіхи або невдачі будь-якої країни. Ступінь розвитку країни залежить від ефективності функціонування її економічної системи. Держава може впливати на господарські показники через різні види економічної політики, а також інструменти непрямого впливу на економіку.

Мета навчальної дисципліни

Метою є формування системи знань з теоретичної макроекономіки, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання національної економіки.

Основні завдання

Завдання макроекономіки – вивчення ключових положень базових макроекономічних теорій, ринкових механізмів та механізмів макроекономічної політики щодо регулювання економіки, набуття умінь аналізувати результати функціонування національної економіки та оцінювати ефективність економічної політики держави.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалаврів

Макроекономіка базується на знаннях сутності основних економічних категорій та законів, які вивчає дисципліна „Політична економія”. Макроекономіка також використовує як теоретичне підґрунтя основи мікроекономіки. Це пояснюється тим, що, по-перше, виявити загальноекономічні тенденції можна тільки завдяки врахуванню рішень окремих економічних суб'єктів. По-друге, правила поведінки на макрорівні є результатом багатомільйонних рішень фірм та домогосподарств у процесі їх взаємодії на ринку.

Макроекономіка безпосередньо пов'язана й з іншими науками, зокрема, зі статистикою, демографією, економічною соціологією, екологією, математичним моделюванням, психологією тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Структура і зміст курсу

№ п/п	Назва теми	лекцій	семінарів
1.	Макроекономіка як наука	2	-
2.	Система національних рахунків і її показники	4	2
3.	Сукупний попит і сукупна пропозиція	2	2
4.	Держава в системі макроекономічного регулювання	4	-
5.	Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття	4	2
6.	Макроекономічна рівновага у системі споживання і збереження	4	2
7.	Макроекономічний аналіз проблеми інфляції	4	-
8.	Фінансова система і фінансова політика	4	2
9.	Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави	4	2
10.	Соціальна політика держави	2	-
11.	Міжнародна торгівля: особливості і основні принципи	4	2
12.	Валютні курси і платіжний баланс країни	4	2
	Всього годин:	42	16

ТЕМА 1. Макроекономіка як наука (2 години)

План заняття

1. Предмет і основні проблеми макроекономіки.
2. Основні поняття макроекономіки. Макроекономічна політика.

Теми рефератів

1. Методологія макроекономіки.
2. Особливості перехідної української економіки.

Нові поняття і категорії

Агреговані показники. Короткостроковий і довгостроковий періоди. Економічна політика держави. Макроекономічна модель. ВВП і ВИД. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Економетрика. Суб'єкти і об'єкти макроаналізу. Сектор домашніх господарств. Підприємницький сектор. Державний сектор. Сектор закордон. Фіскальна і монетарна політика. Соціальна політика.

Завдання і учбові питання

1. Чи може макроекономіка розвиватись без мікроекономіки? Відповідь обґрунтуйте.
2. Назвіть основні макроекономічні школи.
3. Перерахуйте ключові макроекономічні проблеми.
4. Які існують різновидності економічної політики?
5. Чи має практичне значення вивчення макроекономіки? Відповідь обґрунтуйте.

ТЕМА 2. Система національних рахунків і її показники (4 години).

Заняття перше

1. Поняття системи національних рахунків.
2. Валовий продукт у системі національних рахунків.
3. Методи підрахунку валового продукту.

Заняття друге

1. Показники національних рахунків: чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід.
2. Номінальний і реальний ВВП і його вплив на суспільний добробут.

Теми рефератів

1. Проблеми переходу України на методику обчислення основних макроекономічних показників за міжнародними стандартами.
2. Національний продукт: теоретичні основи обчислення.

Учбові питання і завдання

В таблиці представлені дані, які характеризують величину номінального ВВП країни за три роки (в млрд грн.):

Рік	Номінальний ВВП	Індекс рівня цін (%)	Реальний ВВП
1929	104	121	
1933	56	91	
1939	91	10	

- а) який рік з трьох є базовим?
- б) як зміниться рівень цін в період з 1929 по 1933 роки?
- в) як зміниться рівень цін в період з 1933 по 1939 роки?
- г) розрахуйте реальний ВВП для кожного року і вкажіть, в якому випадку ви використали дефлятор та інфлятор ВВП.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+, -):

1. Витрати домогосподарств на будівництво нового будинку включаються у споживчі витрати.
2. Додана вартість включає заробітну плату, але не враховує обсяг прибутку.
3. ЧНП перевищує НД на величину амортизації.
4. При розрахунку ЧНП враховуються чисті інвестиції.
5. Реалізація товарних запасів призводить до скорочення валових і чистих інвестицій.

ТЕМА 3. Сукупний попит і сукупна пропозиція (2 години)

План заняття

1. Сукупний попит і фактори, що його визначають.
2. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.
3. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.

Теми рефератів

1. Особливості прояву сукупного попиту і сукупної пропозиції в умовах сучасної України.

Нові поняття і категорії

Сукупні величини. Агрегати. Сукупний попит. Нецінові чинники сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Горизонтальний, проміжний і вертикальний відрізки. Крива сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний реальний обсяг національного виробництва. Ефект храповика.

Завдання 1

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Підвищення внутрішнього рівня цін (відносно світового) призводить до зростання експорту і до зниження імпорту товарів і послуг.
2. У зрівноваженій економіці завжди існує повна зайнятість.
3. Підвищення курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют створює умови для зростання експорту і, отже, збільшує сукупний попит.
4. При інших рівних умовах, зміни в попиті викликаються зміною цін.
5. Причини зрушення кривих сукупного і індивідуального попиту однакові.

ТЕСТИ

1. Якщо обсяг сукупного попиту підвищує рівень ВВП, досягнутий в умовах повної зайнятості, то це означає, що в економіці:

- а) існують фінансові обмеження;
- б) існує інфляційний розрив;
- в) існує дефляційний розрив;
- г) досягається рівновага між сукупним попитом і сукупною пропозицією;
- д) існує бюджетний дефіцит.

2. Крива сукупного попиту виражає відносини між:

- а) рівнем цін і сукупними витратами на покупку товарів і послуг;
- б) рівнем цін і виробленим ВВП в реальному вираженні;
- в) рівнем цін, який визначають покупці і рівнем цін, який задовольняє продавців;
- г) обсягами виробленого і спожитого ВВП в реальному вираженні; д) всі попередні відповіді не вірні.

3. Якщо рівень цін зростає, а виробництво скорочується, то це виражає:
- а) зміщення кривої сукупного попиту вправо;
  - б) зміщення кривої сукупного попиту вліво;
  - в) зміщення кривої сукупної пропозиції вліво;
  - г) зміщення кривої сукупної пропозиції вправо;
  - д) всі попередні відповіді невірні.

ТЕМА 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття (4 години)

Заняття перше

1. Цілі і інструменти макроекономіки.
2. Циклічні коливання в економіці: механізм циклу і його фази.

Заняття друге

1. Причини безробіття і його економічні наслідки.
2. Проблеми регулювання зайнятості в умовах адаптації економіки України до ринкових відносин.

Теми рефератів

1. Проблеми економічних циклів в працях відомого українського вченого Е.С. Слуцького.
2. Ринок робочої сили Закарпатської області та його специфічні особливості.

Нові поняття і категорії

Макроекономіка. Цілі. Обсяг виробництва. Зайнятість. Зовнішній баланс. Інструменти. Фіскальна політика. Грошова політика. Економічний цикл. Механізм циклу. Фази циклу. Принцип акселерації. Нециклічні коливання. Безробіття: фрикційне, структурне і циклічне. Суть безробіття. Рівень безробіття. Природний поріг безробіття. Повна зайнятість.

Учбові питання і завдання

1. Які основні фази економічного циклу? Скільки часу тривають економічні цикли?
2. Чому важко визначити рівень безробіття при повній зайнятості? Чому важко провести межу між фрикційним, структурним і циклічним безробіттям?
3. Які неекономічні наслідки безробіття?

4. Чому не збуваються прогнози чисельності безробіття в Україні і, зокрема, в Закарпатській області?

Завдання

Визначте статус осіб, перерахованих нижче, з точки зору їх відношення до зайнятості і до робочої сили, якщо вони класифікуються наступним чином:

- зайнятість (З)
- безробіття (Б)
- не включені в склад робочої сили (Н)
- а) робітник, звільнений за власним бажанням;
- б) робітник, переведений на режим роботи неповного робочого дня;
- в) вчитель, який за станом здоров'я більше не може працювати;
- г) звільнений робітник, який на протязі довгого часу не міг знайти роботу і тому припинив її шукати;
- д) студент, який вчиться на денному відділенні учбового закладу;
- е) автомеханік, який вчиться на вечірньому відділенні навчального закладу;
- ж) домашня господарка, яка займається своїм будинком і сім'єю;
- з) домашня господарка, яка частину часу працює у якості бібліотекаря.

I ТЕСТИ

1. Чисельне значення якого із наступних показників падає після настання фази підйому і зростає після настання фази спаду:

- а) обсяг товарних запасів в обробній промисловості;
- б) обсяг ВВП;
- в) середня протяжність робочого тижня;
- г) курси цінних паперів;
- д) обсяг промислового виробництва.

2. В період кризи більше всього скорочуються:

- а) витрати споживачів на купівлю ліків;
- б) рівень заробітної плати;
- в) величина підприємницького прибутку;
- г) державні закупки товарів і послуг;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

3. Тенденція до падіння обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) підвищуються темпи зростання продажу;
- б) рівень зростання продажу залишається незмінним;
- в) темпи зростання продажу падають;
- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

Завдання

Має місце наступна інформація:

Чисельність зайнятих - 90 млн чол.;

Чисельність безробітних - 10 млн чол.;

а) розрахуйте рівень безробіття;

б) через місяць з 90 млн чол., які мали роботу, були звільнені 0,5 млн чол.;

1 млн чол. з числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи. Визначте, які тепер:

- (1) чисельність зайнятих;
- (2) кількість безробітних;
- (3) рівень безробіття.

ТЕМА 5. Макроекономічний аналіз проблем інфляції (4 години)

Заняття перше

- 1. Суть і механізм інфляції.
- 2. Типи інфляції і методи її вимірювання.

Заняття друге

- 1. Причини і наслідки інфляції.
- 2. Основні напрями боротьби з інфляцією.

Теми рефератів

- 1. Механізм інфляційного очікування і спіраль “зарплата-ціна” та їх вплив на економіку України.
- 2. Наслідки інфляційних процесів в Україні.
- 3. Основні напрями боротьби з інфляцією в Україні.

Нові поняття і категорії

Механізм інфляції. Вимірювання інфляції. Типи інфляції: попиту і зростаючих витрат. Відкрита і придушена інфляція. Помірна, галопуюча і гіперінфляція. Механізм інфляційного очікування. Спіраль “зарплата-ціна”.

Ставка міжбанківського кредиту. Норма обов'язкових резервів. Операції з державними борговими обов'язками на ринку цінних паперів.

Завдання

Як впливають нецінові фактори на динаміку сукупного попиту (+,-):

- а) зростання населення;
- б) скорочення пропозиції грошей;
- в) підвищення індивідуальних податків;
- г) очікувана депресія (криза) в інших країнах;
- д) очікувана депресія (криза) в національній економіці.

Завдання

I. Інфляція, зумовлена надмірним попитом, розвивається внаслідок:

- а) зміщення кривої сукупного попиту вліво;
- б) зміщення кривої сукупного попиту вправо;
- в) зміщення кривої сукупної пропозиції вліво;
- г) зміщення кривої сукупної пропозиції вправо;
- д) всі попередні відповіді невірні.

II. Сьогодні більшість економістів вважає, що в короткостроковому періоді положення кривої Філіпса залежить від:

- а) рівня ставки податків в країні;
- б) рівня очікуваної інфляції;
- в) величини дефіциту державного бюджету;
- г) рівня процентних ставок;
- д) природного рівня безробіття.

ТЕМА 6. Економічна роль держави в умовах ринкової економіки

(4 години)

Заняття перше

1. Держава як елемент підтримки і полегшення функціонування ринкової системи.
2. Державне втручання у перерозподіл ресурсів.

Заняття друге

1. Роль держави у посиленні і модифікації функціонування ринкової системи.
2. Податкова політика держави.

Теми рефератів

1. Правова база і суспільна атмосфера сучасної України.
2. Особливості функції держави в процесі формування ринкової економіки.

Нові поняття і категорії

Змішаний капіталізм. Монополія. Витрати переливу і вигоди переливу. Принцип виключення. Суспільні або соціальні блага. Проблема “Фрірайдера”. Принцип вигоди і принцип жертвування. Прогресивні і регресивні податки. Прямі і непрямі податки. Крива Лаффера.

I Завдання

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Сукупні блага повинні вироблятися державою.
2. Крива Лаффера демонструє, що зниження норми податків збільшує обсяг податкових надходжень.
3. Суспільні блага, як правило, продаються на приватних ринках.
4. Було б справедливим, якщо б всі громадяни платили однакові податки.
5. Прогресивне оподаткування стимулює підвищення ефективності виробництва.
6. В умовах, коли потенційний і фактичний обсяги ВВП рівні, зростання сукупних витрат приводить до інфляції, так як подальше зростання виробництва неможливе.
7. Очікувана і непередбачена інфляція чинять однаковий вплив на перерозподіл доходу.
8. Непередбачена інфляція може привести до перерозподілу доходу між боржником і кредитором на користь першого.
9. Дж. Кейнс критично відносився до використання державних витрат і системи оподаткування у якості інструментів підвищення рівня зайнятості.
10. Інфляція призводить до зниження реальних доходів всіх верств населення.

II Завдання

Допустимо, що податок на доходи знімається по однаковій ставці в розмірі 30 процентів з сукупного доходу, що перевищує 5000 гривень:

а) розрахуйте граничну і середню норму податку із наступних рівнів доходів:

1. 3000 гривень;
2. 9000 гривень;

3. 12000 гривень;

4. 20000 гривень.

б) встановлений податок є прогресивним або регресивним?

Допустимо, що структура податку змінена таким чином, що доход, який перевищує 5000 гривень обкладається, як і раніше, податком по ставці 30 процентів, однак ставка піднімається до 50 процентів при підвищенні доходів, що перевищують 10000 гривень:

в) визначте граничну і середню норму податку при рівнях доходів, вказаних в пункті а);

г) в даному випадку податок є більш прогресивним, ніж раніше або менш прогресивним?

ТЕМА 7. Макроекономічна рівновага у системі споживання і збереження (4 години)

Заняття перше

1. Класична теорія макроекономічної рівноваги.

2. Споживання і збереження в масштабах національної економіки: кейсіанський аналіз.

Заняття друге

1. Інвестиції і збереження: проблема рівноваги. Модель «YI» (інвестиції - збереження).

2. Мультиплікатор в ринковій системі господарства.

3. Парадокс ощадливості. Похідні інвестиції.

Теми рефератів

1. Інвестиційна політика в Україні.

2. Роль мультиплікатора у формуванні ринкової системи України.

Нові поняття і категорії

Макроекономічне споживання і збереження. Графіки споживання і збереження. Середня і гранична схильність до споживання і збереження. Графік кривої попиту на інвестиції. Модель «YI». Мультиплікатор. Автономні інвестиції. Похідні інвестиції. Парадокс ощадливості.

I Завдання

Допустимо, що в країні А нараховується 100 сімей. Одна половина сімей має граничну схильність до споживання $\frac{1}{2}$, друга – $\frac{3}{4}$.

а) якщо доходи збільшаться до 10000 гривень і весь їх приріст припадає на першу групу сімей, на скільки зростуть сукупні витрати на споживача?

б) якщо весь приріст доходів припадає на другу групу сімей, на скільки зростуть сукупні витрати на споживання?

II Завдання

Функція споживання має вигляд $C = 100 + 0,9 \text{ ДІ}$ (дохід в розпорядженні):

а) розрахуйте споживчі витрати і збереження при даних значеннях доходу в розпорядженні.

Дохід в розпорядженні (ДІ) млрд грн.	Споживчі витрати (С) млрд грн.	Збереження (І)
600		
800		
1000		
1200		
1400		

в) розрахуйте граничну схильність до споживання (MPC) і до збереження (MPI);

г) розрахуйте мультиплікатор (K).

ТЕСТИ

1. Якщо люди не витрачають повністю одержані доходи на споживання, а частину їх вкладають в банк, то цим самим вони:

а) зберігають, але не інвестують;

б) інвестують, але не зберігають;

в) не зберігають і не інвестують;

г) і зберігають, і інвестують;

д) зберігають, але інвестують частину збережень, що використовуються для купівлі цінних паперів.

2. Дж. Кейнс стверджує, що обсяг споживання витрат в країні залежить перш за все:

а) від місця проживання споживача;

б) від віку членів сім'ї;

в) від темпів приросту пропозиції грошей;

г) від рівня національного доходу;

д) від рівня одержуваних доходів.

ТЕМА 8. Фінансова система і фінансова політика (4 години)

Заняття перше

1. Суть і функції фінансів.
2. Фінансова система та її структура.

Заняття друге

1. Державний бюджет та його структура.
2. Бюджетний дефіцит і його регулювання.

Теми рефератів

1. Структура фінансової системи України.
2. Дефіцит державного бюджету України: причини і напрями подолання.

Нові поняття і категорії

Фінанси. Функції фінансів. Фінансова система. Державні фінанси. Фінанси підприємств і фінанси населення. Бюджетна система. Позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Дотації, субсидії і субвенції. Доходи державного бюджету. Структура бюджетних витрат. Бюджетний дефіцит. Державні позики. Казначейство. Ефект витіснення. Короткострокові, середньострокові і довгострокові позики. Конверсія державних позик. Активні і пасивні бюджетні дефіцити. Внутрішній і зовнішній борг держави.

Питання і учбові завдання

1. Визначте, правильні або неправильні наступні твердження. (+,-):
  1. Розміри державного боргу можна визначити шляхом сумування вартості всіх державних облігацій, які є на руках у населення.
  2. Внутрішній борг призводить до перерозподілу доходів.
  3. Більш точну характеристику державному боргу дає не його абсолютна величина, а відношення її до обсягу ВВП.
  4. Продаючи державні облігації іноземцям для фінансування зростаючих витрат, уряд накладає певний тягар на майбутні покоління.
  5. Викликає сумнів, що держава може одночасно використати фіскальну політику, направлену на досягнення повної зайнятості і балансувати свій бюджет на циклічній основі.

ТЕСТИ

1. До яких економічних наслідків може привести державний борг?
  - а) скорочення виробничих можливостей національної економіки;
  - б) перерозподіл національного багатства між членами суспільства;

- в) скорочення рівня життя;
- г) збільшення сукупних національних витрат;
- д) всі попередні відповіді правильні.

2. Зростаючий зовнішній попит на американські державні облігації, викликаний більш високою відсотковою ставкою в США:

- а) збільшує зовнішній борг США і міжнародну цінність долара.
- б) збільшує зовнішній борг США і зменшує міжнародну цінність долара;
- в) скорочує зовнішній борг США і збільшує міжнародну цінність долара;
- г) скорочує зовнішній борг США і зменшує міжнародну цінність долара;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

ТЕМА 9. Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави (4 години)

Заняття перше

1. Поняття і типи грошових систем. Мультиплікаційне розширення банківських депозитів.
2. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.

Заняття друге

1. Макроекономічна рівновага на грошовому ринку.
2. Вплив грошей на обсяг виробництва. Модель "IS-LM"

Теми рефератів

1. Структура сучасної кредитної системи України.
2. Мультиплікатор в банківській системі України.

Нові поняття і категорії

Грошова система. Кредитні і паперові гроші. Емісія грошей. Біметалізм і монометалізм. Закон Грешама. Банківський мультиплікатор. Приріст депозитів і резервів. Функції кредиту. Комерційний і банківський кредит. Міжгосподарський кредит. Споживчий кредит. Іпотечний кредит. Державний кредит. Міжнародний кредит. Центральний банк, комерційні банки, спеціалізовані кредитно-фінансові інститути. Кількісна теорія грошей. Модель "IS-LM"

Питання і учбові завдання

1. Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+, -):

1. Чим менша потреба населення у готівкових грошах, тим менша можливість створення грошей банками.
2. Комерційні банки створюють гроші для погашення позик.
3. Резерви комерційного банку в ЦБ – це активи ЦБ
4. Коли позичальник погашає позику у розмірі 500 грн. у вигляді чеку або готівкою, пропозиція грошей скорочується на 500 грн.
5. Продаж державних облігацій комерційним банком збільшує пропозицію грошей.
6. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100%, то грошовий мультиплікатор рівний 0.
7. Банківська готівка, яка зберігається в сейфах, являє собою частину банківських резервів.
8. Основною функцією норми обов'язкових резервів є підтримання банківської ліквідності.
9. Фактичні резерви комерційного банку рівні суми обов'язкових і надлишкових резервів.
10. Грошовий мультиплікатор являє собою відношення суми нових депозитів до суми збільшення резервів.

ТЕСТИ

1. Норма обов'язкових резервів:

- а) вводиться, перш за все, як засіб обмеження грошової маси;
- б) вводиться як засіб, який запобігає від вилучення вкладів;
- в) складає середню величину грошей, які необхідні для задоволення потреб населення;
- г) зараз не використовується;
- д) ні одна з відповідей не є правильною.

2. В банку X, який є одним з багатьох банків, має місце депозит величиною 10000 гривень. Норма обов'язкових резервів встановлена в 25%. Цей депозит здатний збільшити суму наданих позик по меншій мірі на:

- а) невизначену величину;
- б) 7500 гривень;
- в) 10000 гривень;
- г) 30000 гривень;
- д) більше, ніж 30000 гривень.

3. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100%, то величина грошового мультиплікатора рівна:

- а)0;   б)1;   в)10;   г) 100;   д)-1.

ТЕМА 10. Соціальна політика держави (2 години)

План заняття

1. Ринковий механізм і джерела формування доходів населення.
2. Доходи від неформальної (тіньової) економіки.
3. Нерівність доходів. Соціальна справедливість. Система соціального захисту і її розвиток.

Теми рефератів

1. Доходи населення і джерела їх формування в економіці України.
2. Бідність, рівність і ефективність.

Нові поняття і категорії

Ринковий розподіл доходів. Стандарт добробуту. Номінальний дохід, дохід у розпорядженні і реальний дохід. Тіньова економіка. Легальна і протизаконна економічна діяльність. Нерівність доходів. Крива Лоренца. Децильний коефіцієнт. Коефіцієнт Джині. Бідність. Прожитковий мінімум. Соціальна справедливість. Соціальна допомога.

Питання і учбові завдання

1. Ринковий механізм ніяким чином не дає гарантованого рівня добробуту. Проаналізуйте це твердження.
2. Які відмінності між номінальним, розпоряджаним і реальним доходами?
3. Назвіть основні складові тіньової економіки?
4. Форми і методи одержання тіньових доходів в економіці України?
5. Чи можливо повністю подолати тіньову економіку в Україні?
6. За останні роки децильний коефіцієнт в Україні зріс чи зменшився?
7. Назвіть основні причини, які генерують бідність серед людей?
8. Чи вважаєте ви соціальну політику української держави ефективною? Поясніть чому?

ТЕМА 11. Міжнародна торгівля: особливості і основні принципи

(4 години)

Заняття перше

1. Роль і особливості міжнародної торгівлі.
2. Принцип порівняльних переваг. Відмінності міжнародної торгівлі від внутрішньої.

Заняття друге

1. Вільна торгівля і протекціонізм. Перепони на шляху вільної торгівлі.
2. Міжнародна торгова політика. Економічна інтеграція.

Теми рефератів

1. Роль і місце України у міжнародному поділі праці.
2. Вектори інтеграції України у світове господарство.

Нові поняття і категорії

Світове господарство. Світовий ринок. Порівняльні витрати. Принцип порівняльних переваг. Умови торгівлі. Лінія торгових можливостей. Виграш від торгівлі. Фіскальні і захисні мита. Демпінг. Імпортні квоти. Нетарифні бар'єри. Добровільні експортні обмеження. Режим найбільшого сприяння. Генеральна угода про тарифи і торгівлю ГАТТ-СОТ. Економічна інтеграція.

Завдання

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Захист ряду галузей з метою національної безпеки – один з аргументів на користь встановлення торгових бар'єрів.
2. Економічний добробут країни в умовах вільної міжнародної торгівлі завжди нижчий, ніж при введенні імпорتنих мит.
3. Порівняльні переваги відображають міжнародні відмінності в альтернативних витратах виробництва різних товарів.
4. Введення митних тарифів стимулює внутрішнє споживання в країні.
5. Необхідність захисту молодих галузей від іноземної конкуренції справедливий аргумент на користь встановлення торгових бар'єрів.
6. Рівень життя в Україні у більшій мірі, ніж у Голландії, залежить від зовнішньої торгівлі.
7. Імпорт товарів і послуг приводить до зростання внутрішніх цін і є причиною інфляції.
8. Імпорт збільшує сукупний попит в країні.
9. Умови торгівлі – це відношення експортних цін до імпорتنих цін.

II ТЕСТИ

1. Яка із наступних форм торгових бар'єрів не являється суттєвою перешкодою для вільної торгівлі:

- а) мито на імпорт;
- б) добровільні експортні обмеження;
- в) імпортна квота;
- г) ліцензія на експорт і імпорт;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

2. Країна А може виробляти 1 т пшениці або 4т вугілля, використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2т пшениці або 5т вугілля, використовуючи також одну одиницю ресурсів:

- а) країна А буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;
- б) країна Б буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;
- в) країна А не буде експортувати і імпортувати пшеницю;
- г) країна Б не буде експортувати і імпортувати вугілля;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

ТЕМА 12. Валютні курси і платіжний баланс країни (4 години)

Заняття перше

- 1. Фінансування міжнародної торгівлі.
- 2. Платіжний баланс країни.

Заняття друге

- 1. Валютні курси і коректування платіжного балансу.
- 2. МВФ і валютні курси.

Теми рефератів

- 1. Україна в системі міжнародних валютних організацій.
- 2. Валютна інтеграція в умовах фінансової глобалізації; реалії та перспективи України.

Нові поняття і категорії

Платіжний баланс. Гнучкі або плаваючі валютні курси. Рахунок поточних операцій. Рахунки руху капіталів. Чисті доходи від інвестицій. Чисті грошові перекази. Баланс руху капіталів. Офіційні резерви. Фіксовані валютні курси. Знецінення і подорожчання валюти. Золотий стандарт. Баланс поточних операцій. Бреттон-Вудська система. МВФ. Регульовані плаваючі валютні курси. Валютний контроль: раціонування.

Завдання

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+, -):

1. Підсумок платіжного балансу, строго кажучи, завжди складає нуль.
2. Бреттон-Вудська система передбачала використання золота і долара у якості міжнародних резервів.
3. Коли країна знижує ціну на золото, це називається знеціненням її валюти.
4. Країна може змінити загальний рівень внутрішніх цін для того, щоб відновити рівновагу платіжного балансу.
5. Дефіцит платіжного балансу по поточних операціях фінансується чистим притоком капіталу.
6. Коли ціна фунта стерлінгів в доларах знижується, говорять, що долар знецінився по відношенню до фунта.
7. З 1971 року у світовій економіці діє система фіксованих валютних курсів.
8. Вільно плаваючі валютні курси визначаються безперешкодною грою попиту і пропозиції.

ТЕСТИ

1. Якщо ВВП України зменшується, то при системі вільно плаваючих валютних курсів:
  - а) імпорт буде скорочуватися, а ціна гривні зростати;
  - б) імпорт і ціна гривні будуть зростати;
  - в) імпорт буде зростати, а ціна гривні знижуватися;
  - г) всі наведені вище відповіді неправильні.
2. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо в країні:
  - а) знизяться реальні процентні ставки;
  - б) зростуть темпи інфляції;
  - в) збільшаться темпи економічного зростання;
  - г) матимуть місце всі вище перераховані процеси;
  - д) нічого із вище перерахованого не відбудеться.

Контрольні питання для проведення семестрового контролю з курсу “Макроекономіка” передбаченого навчальним планом

1. Предмет і основні проблеми макроекономіки.
2. Основні поняття макроекономіки. Макроекономічна політика.
3. Поняття системи національних рахунків.
4. Валовий продукт у системі національних рахунків.
5. Методи підрахунку валового продукту.
6. Показники національних рахунків: чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід.
7. Номінальний і реальний ВВП і його вплив на суспільний добробут.
8. Сукупний попит і фактори, що його визначають.
9. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.
10. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.
11. Цілі і інструменти макроекономіки.
12. Циклічні коливання в економіці: механізм циклу і його фази.
13. Причини безробіття і його економічні наслідки.
14. Суть і механізм інфляції.
15. Причини і наслідки інфляції.
16. Основні напрями боротьби з інфляцією.
17. Держава як елемент підтримки і полегшення функціонування ринкової системи.
18. Роль держави у посиленні і модифікації функціонування ринкової системи.
19. Податкова політика держави.
20. Класична теорія макроекономічної рівноваги.
21. Споживання і збереження в масштабах національної економіки: кейнсіанський аналіз.
22. Інвестиції і збереження: проблема рівноваги. Модель “IS” (інвестиції збереження).
23. Мультиплікатор в ринковій системі господарства.
24. Парадокс ощадливості. Похідні інвестиції.
25. Суть і роль фінансів. Структура фінансової системи.
26. Державний бюджет і його структура.
27. Бюджетний дефіцит і його регулювання.
28. Поняття і типи грошових систем.
29. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.
30. Макроекономічна рівновага на грошовому ринку.
31. Вплив грошей на обсяг виробництва. Модель “IS - LM”.

32. Ринковий механізм і джерела формування доходів населення.
33. Доходи від неформальної (тіньової) економіки.
34. Нерівність доходів. Соціальна справедливість. Система соціального захисту і її розвиток.
35. Роль і особливості міжнародної торгівлі.
36. Вільна торгівля і протекціонізм. Міжнародна торгова політика.
37. Фінансування міжнародної торгівлі. Платіжний баланс країни.
38. Валютні курси і коректування платіжного балансу.

Модульний контроль №1 з дисципліни “Макроекономіка”

Варіант № 1

1. Предмет і основні проблеми макроекономіки.
2. Основні напрями боротьби з інфляцією.
3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Реальний ВВП – це вартість товарів і послуг, вироблених за рік і які виміряні у поточних цінах.
2. Виграти домогосподарств на будівництво нового будинку включаються у споживчі витрати.
3. Додана вартість включає заробітну плату, але не враховує обсяг прибутку.
4. Якщо на протязі даного періоду ціни і грошовий доход вирости у однаковій пропорції, реальний доход залишається незмінним.
5. Обсяг ВВП точно відображає чистий економічний добробут суспільства.
6. При вирахуванні доданої вартості необхідно із суми продаж фірми вирахувати вартість придбаних матеріалів, але не слід вираховувати затрати на заробітну плату, яка виплачена їй працівникам.
7. ЧНП перевищує НД на величину амортизації.
8. При розрахунку ЧНП враховуються чисті інвестиції.
9. Реалізація товарних запасів призводить до скорочення валових і чистих інвестицій.
10. Особисті збереження враховуються при розрахунку ЧНП і ВВП по методу потоку витрат.

Варіант № 2

1. Основні поняття макроекономіки. Макроекономічна політика.
2. Причини і наслідки інфляції.
3. Тести.

В таблиці представлені дані, які характеризують величину номінального ВВП країни за три роки (в млрд. гри.):

Рік	Номінальний ВВП	Індекс рівня цін (%)	Реальний ВВП
1929	104	121	
1933	56	91	
1939	91	10	

- а) який рік з трьох є базовим?
- б) як зміниться рівень цін в період з 1929 по 1933 роки?
- в) як зміниться рівень цін в період з 1933 по 1939 роки?
- г) розрахуйте реальний ВВП для кожного року і вкажіть, в якому випадку ви використали дефлятор та інфлятор ВВП.

Варіант № 3

1. Поняття системи національних рахунків.
2. Суть і механізм інфляції.
3. Тести.

1. Якщо рівень цін зростає, а виробництво падає, то це викликано:

- а) зміщенням кривої сукупного попиту вправо;
- б) зміщенням кривої сукупного попиту вліво;
- в) зміщенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- г) зміщенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

2. Якщо вироблений обсяг ВВП в реальному вираженні менший зрівноваженого, то виробники:

- а) скорочують виробничі запаси і розширюють виробництво;
- б) збільшують виробничі запаси і розширюють виробництво;
- в) скорочують і виробничі запаси і виробництво;
- г) збільшують виробничі запаси і скорочують виробництво;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

3. Зниження кривої сукупного попиту – результат:

- а) ефекту багатства;
- б) ефекту процентної ставки;
- в) ефекту імпортних закупок;
- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

Варіант № 4

1. Валовий продукт у системі національних рахунків.

2. Причини безробіття і його економічні наслідки.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Зростання сукупної пропозиції збільшує зрівноважений рівень виробництва і рівень виробництва, який відповідає повній зайнятості.

2. Підвищення внутрішнього рівня цін (відносно світового) призводить до зростання експорту і до зниження імпорту товарів і послуг.

3. Скорочення надлишкових виробничих потужностей сповільнює зростання попиту на капітал і таким чином знижує сукупний попит.

4. У зрівноваженій економіці завжди існує повна зайнятість.

5. Підвищення курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют створює умови для зростання експорту і, отже, збільшує сукупний попит.

6. Згідно класичної концепції крива сукупної пропозиції при всіх умовах не може зрушитись ні вліво, ні вправо, вона представлена верти-кальною лінією.

7. При збільшенні сукупного попиту на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції зростають і ціни і реальний обсяг ВВП.

8. При інших рівних умовах зміни в попиті викликаються зміною цін.

9. Причини зрушення кривих сукупного і індивідуального попиту однакові.

10. Для того, щоб знизити безробіття, держава часто намагається збільшити сукупний попит.

Варіант № 5

1. Методи підрахунку валового продукту.

2. Циклічні коливання в економіці: механізм циклу і його фази.

3. Тести.

Має місце наступна інформація:

Чисельність зайнятих – 90 млн чол.;

Чисельність безробітних – 10 млн чол.;

а) розрахуйте рівень безробіття;

б) через місяць з 90 млн чол., які мали роботу, були звільнені 0,5 млн чол.;

1 млн чол. з числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи. Визначте, які тепер:

(4) чисельність зайнятих;

(5) кількість безробітних;

(6) рівень безробіття.

Варіант № 6

1. Підрахунок валового продукту по доходам.
2. Цілі і інструменти макроекономіки.
3. Тести.

Визначте статус осіб, перерахованих нижче, з точки зору їх відношення до зайнятості і до робочої сили, якщо вони класифікуються наступним чином:

- зайнятість (З)
- безробіття (Б)
- не включені в склад робочої сили (Н)
- а) робітник, звільнений за власним бажанням;
- б) робітник, переведений на режим роботи неповного робочого дня;
- в) вчитель, який за станом здоров'я більше не може працювати;
- г) звільнений робітник, який на протязі довгого часу не міг знайти роботу і тому припинив її шукати;
- д) студент, який вчиться на денному відділенні учбового закладу;
- е) автомеханік, який вчиться на вечірньому відділенні навчального закладу;
- ж) домашня господарка, яка займається своїм будинком і сім'єю;
- з) домашня господарка, яка частину часу працює у якості бібліотекара.

Варіант № 7

1. Підрахунок валового продукту по витратам.
2. Податкова політика держави.
3. Тести.

1. Чисельне значення якого із наступних показників падає після настання фази підйому і зростає після настання фази спаду:

- а) обсяг товарних запасів в обробній промисловості;
- б) обсяг ВВП;
- в) середня протяжність робочого тижня;
- г) курси цінних паперів;
- д) обсяг промислового виробництва.

2. В період кризи більше всього скорочуються:

- а) витрати споживачів на купівлю ліків;
- б) рівень заробітної плати;
- в) величина підприємницького прибутку;
- г) державні закупки товарів і послуг;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

3. Тенденція до падіння обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) підвищуються темпи зростання продажу;
- б) рівень зростання продажу залишається незмінним;
- в) темпи зростання продажу падають;
- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

Варіант № 8

1. Показники національних рахунків: чистий національний продукт, національний доход, особистий доход.

2. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.

3. Тести.

1. Людина, яка сподівається знову отримати роботу:

- а) відноситься до розряду зайнятих;
- б) відноситься до розряду безробітних;
- в) не враховується у складі робочої сили;
- г) розглядається як неповністю зайнятий;
- д) розглядається як такий, що втратив надію знайти роботу.

2. Яка з відповідей тесту 1 правильна, якщо людина хвора і не може працювати?

3. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- а) дорівнювати 0;
- б) бути меншим 1%;
- в) бути меншим, ніж рівень циклічної форми безробіття;
- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

4. Згідно закону Оукена двопроцентне перевищення фактичного рівня безробіття над його природним означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- а) 2%
- б) 3%
- в) 4%
- г) 5%
- д) значно більше 5%.

Варіант № 9

1. Номінальний і реальний ВВП та його вплив на суспільний добробут.

2. Сукупна пропозиція і нецінові доходи, що її визначають.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Обсяг інвестицій в машини і обладнання, як правило, не збільшується перед наступаючим спадом і після його завершення.
2. Інвестиції - самий нестабільний компонент сукупних витрат в рамках економічного циклу.
3. Валові інвестиції зростають, якщо темпи приросту обсягу продаж падають.
4. Експорт даної країни зростає, якщо збільшується ВВП інших країн.
5. Зміна в обсязі продаж може проявитися в значній зміні величини інвестицій.
6. Споживчі витрати - самий нестабільний компонент сукупних витрат.
7. Якщо рівень безробіття рівний природньому, обсяги потенційного і фактичного виробництва рівні.
8. Збільшення виплат по безробіттю сприяє зростанню його рівня.
9. Рівень безробіття визначається шляхом співставлення загальної кількості зайнятих і безробітних.
10. В склад робочої сили потрібно включати і безробітних, які активно шукають роботу.

Варіант № 10

1. Сукупний попит і фактори, що його визначають.
2. Роль держави у посиленні і модифікації функціонування ринкової системи.
3. Тести.
Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):
1. Сукупні блага повинні вироблятися державою.
2. Крива Лаффера демонструє, що зниження норми податків збільшує обсяг податкових надходжень.
3. Суспільні блага, як правило, продаються на приватних ринках.
4. Було б справедливим, якщо б всі громадяни платили однакові податки.
5. Прогресивне оподаткування стимулює підвищення ефективності виробництва.
6. В умовах, коли потенційний і фактичний обсяги ВВП рівні, зростання сукупних витрат приводить до інфляції, так як подальше зростання виробництва неможливе.
7. Очікувана і непередбачена інфляція чинять однаковий вплив на перерозподіл доходу.
8. Непередбачена інфляція може привести до перерозподілу доходу між боржником і кредитором на користь першого.

9. Дж. Кейнс критично відносився до використання державних витрат і системи оподаткування у якості інструментів підвищення рівня зайнятості.

10. Інфляція призводить до зниження реальних доходів всіх верств населення.

Варіант № 11

1. Сукупний попит і цінові фактори, що його визначають.

2. Держава як елемент підтримки і полегшення функціонування ринкової системи.

3. Тести.

1. Інфляція може бути пов'язана:

а) тільки з зростанням ВВП;

б) з зростанням або падінням ВВП в залежності від джерела його розвитку;

в) тільки з падінням ВВП;

г) з зростанням ВВП, якщо економіка розвивається в умовах повної зайнятості;

д) всі попередні відповіді правильні.

2. Непередбачена інфляція, як правило, супроводжується:

а) відсутністю економічних збитків;

б) зниженням ефективності економіки;

в) перерозподілом багатства і доходу;

г) правильні тільки відповіді б) і в);

д) всі попередні відповіді неправильні.

3. Менше всіх постраждають від непередбаченої інфляції:

а) ті, хто отримують фіксований номінальний дохід;

б) ті, у кого номінальний дохід зростає, але повільніше, ніж підвищується рівень цін;

в) ті, хто мав грошові збереження;

г) ті, хто був боржником, коли ціни були нижчі;

д) правильні відповіді б) і г).

Варіант № 12

1. Поняття системи національних рахунків.

2. Сукупний попит і нецінові фактори, що його визначають.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Витрати домогосподарств на будівництво нового будинку включаються у споживчі витрати.

2. Додана вартість включає заробітну плату, але не враховує обсяг прибутку.
3. ЧНП перевищує НД на величину амортизації.
4. При розрахунку ЧНП враховуються чисті інвестиції.
5. Реалізація товарних запасів призводить до скорочення валових і чистих інвестицій.

Варіант № 13

1. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.
2. Причини і наслідки інфляції.
3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+, -):

1. Підвищення внутрішнього рівня цін (відносно світового) призводить до зростання експорту і до зниження імпорту товарів і послуг.
2. У зрівноваженій економіці завжди існує повна зайнятість.
3. Підвищення курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют створює умови для зростання експорту і, отже, збільшує сукупний попит.
4. При інших рівних умовах, зміни в попиті викликаються зміною цін.
5. Причини зрушення кривих сукупного і індивідуального попиту однакові.

Варіант № 14

1. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.
2. Причини безробіття і його економічні наслідки.
3. Тести.

Як впливають нецінові фактори на динаміку сукупного попиту (+,-):

- а) зростання населення;
- б) скорочення пропозиції грошей;
- в) підвищення індивідуальних податків;
- г) очікувана депресія (криза) в інших країнах;
- д) очікувана депресія (криза) в національній економіці.

Модульний контроль №2 з дисципліни “Макроекономіка”

Варіант № 1

1. Класична теорія макроекономічної рівноваги.

2. Бюджетний дефіцит і його регулювання.

3. Тести.

1. Згідно теорії Кейнса, збереження можуть перевищувати інвестиції, якщо:

а) рівень процентної ставки зростає;

б) на протязі тривалого часу в економіці існує перевиробництво і безробіття;

в) не діє закон Сея;

г) перевиробництво і безробіття неможливі в даній економіці;

д) правильні відповіді б) і в).

2. Згідно кейнсіанської концепції споживчих витрат:

а) споживчі витрати мають безпосереднє відношення до розпоряджає-мого доходу;

б) якщо дохід в розпорядженні зростає, споживчі витрати падають;

в) якщо дохід в розпорядженні зростає, то його частка, направлена на споживання, падає;

г) всі попередні відповіді правильні;

д) правильні тільки відповіді а) і в)

3. Згідно “парадоксу ощадливості” бажання зберігати при кожному рівні доходу викличе:

а) зрушення кривої споживання вниз;

б) зменшення врівноваженого рівня НД і виробництва;

в) зрушення кривої збереження вверх;

г) зростання кількості людей, які здійснюють збереження;

д) правильні відповіді тільки а), б) і в).

Варіант № 2

1. Споживання і збереження в масштабах національної економіки: кейнсіанській аналіз.

2. Вільна торгівля і протекціонізм. Міжнародна торгова політика.

3. Тести.

1. Закон Сея фіксує зв'язок між:

а) плямами на сонці, погодними умовами і обсягом виробництва в аграрній сфері;

б) попитом на гроші їх пропозицію;

- в) збереженням, інвестиціями і рівнем процента;
- г) кредитом, виробництвом і ринком праці;
- д) виробництвом, доходом і затратами.

2. Саморегулююча ринкова система гарантує:

- а) відсутність дефіциту товарів;
- б) неможливість надлишку товарів;
- в) неможливість появи стійкого і тривалого дефіциту товарів;
- г) дефіцити і надлишки товарної маси, які швидко зникають у результаті

дії цінового механізму;

- д) правильні відповіді а) і б).

3. Попит на працю:

- а) безпосередньо пов'язаний з рівнем заробітної плати;
- б) безпосередньо пов'язаний з пропозицією продукту, виробленого цією

працею;

- в) визначається попитом на машини і обладнання;
- г) визначається попитом на продукт, який виробляється цією працею;
- д) правильні відповіді а) і г)

Варіант № 3

1. Інвестиції і збереження: проблема рівноваги. Модель "IS" (інвестиції-збереження).

2. Суть і роль фінансів. Структура фінансової системи.

3. Тести.

1. Функція споживання має вигляд $C=100+0,9 ДІ$ (дохід в розпорядженні):

а) розрахуйте споживчі витрати і збереження при даних значеннях доходу в розпорядженні;

Дохід в розпорядженні (ДІ) млрд грн.	Споживчі витрати (С) млрд грн.	Збереження (S)
600		
800		
1000		
1200		
1400		

б) розрахуйте граничну схильність до споживання (MPC) і до збереження (MPS);

в) розрахуйте мультиплікатор (K).

Варіант № 4

1. Мультиплікатор в ринковій системі господарства.
2. Валютні курси і коректування платіжного балансу.
3. Тести.

1. Д. Рікардо на прикладі виробництва зерна і вина в Англії і Португалії показує суть теорії порівняльних переваг
Години роботи в Англії і Португалії

Англія	Обмінне співвідношення	Португалія	Обмінне співвідношення
1 метр тканини - 3 год. 1 літр вина - 6 год.		2 год. 1 год.	

1. Визначте обмінне співвідношення обох товарів в Англії і Португалії,
2. У скільки разів дорожче вино в Англії у порівнянні з Португалією.

Варіант № 5

1. Парадокс ощадливості. Похідні інвестиції.
2. Роль і особливості міжнародної торгівлі.
3. Тести.

Щотижневі витрати сім'ї на споживання рівні 100 грн.+1/2 обсягу доходу в розпорядженні за тиждень ($C=T00$ грн.+1/2 ДІ).

Розрахуйте по даній таблиці витрати сім'ї на споживання і величину збереження при кожному рівні доходу (в грн.).

ДІ	Споживання (C)	Збереження (S)	ДІ	C	S
0			300		
100			400		
200			500		

Варіант № 6

1. Поняття і типи грошових систем.
2. Доходи від неформальної (тіньової) економіки.
3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Підсумок платіжного балансу, строго кажучи, завжди складає нуль.
2. Бреттон-Вудська система передбачала використання золота і долара у якості міжнародних резервів.

3. Коли країна знижує ціну на золото, це називається знеціненням її валюти.

4. Країна може змінити загальний рівень внутрішніх цін для того, щоб відновити рівновагу платіжного балансу.

5. Дефіцит платіжного балансу по поточних операціях фінансується в основному чистим притоком капіталу.

6. Коли ціна фунта стерлінгів в доларах знижується, говорять, що долар знецінився по відношенню до фунта.

7. З 1971 року у світовій економіці діє система фіксованих валютних курсів.

8. Вільно плаваючі валютні курси визначаються безперешкодною грою попиту і пропозиції.

Варіант № 7

1. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.

2. Ринковий механізм і джерела формування доходів населення.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Захист ряду галузей з метою національної безпеки – один з аргументів на користь встановлення торгових бар'єрів.

2. Економічний добробут країни в умовах вільної міжнародної торгівлі завжди нижчий, ніж при введенні імпорتنих мит.

3. Порівняльні переваги відображають міжнародні відмінності в альтернативних витратах виробництва різних товарів.

4. Введення митних тарифів стимулює внутрішнє споживання в країні.

5. Необхідність захисту молодих галузей від іноземної конкуренції справедливий аргумент на користь встановлення торгових бар'єрів.

6. Рівень життя в Україні у більшій мірі, ніж у Голландії, залежить від зовнішньої торгівлі.

7. Імпорт товарів і послуг приводить до зростання внутрішніх цін і є причиною інфляції.

8. Імпорт збільшує сукупний попит в країні.

9. Умови торгівлі – це відношення експортних цін до імпорتنих цін.

Варіант № 8

1. Державний бюджет і його структура.

2. Макроекономічна рівновага на грошовому ринку.

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. Чим менша потреба населення у готівкових грошах, тим менша можливість створення грошей банками.
2. Комерційні банки створюють гроші для погашення позик.
3. Резерви комерційного банку в ЦБ – це активи ЦБ.
4. Коли позичальник погашає позику у розмірі 500 грн. у вигляді чеку або готівкою, пропозиція грошей скорочується на 500 грн.
5. Продаж державних облігацій комерційних банків збільшує пропозицію грошей.
6. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100%, то грошовий мультиплікатор рівний 0.
7. Банківська готівка, яка зберігається в сейфах, являє собою частину банківських резервів.
8. Основною функцією норми обов'язкових резервів є підтримання банківської ліквідності.
9. Фактичні резерви комерційного банку рівні суми обов'язкових і надлишкових резервів.
10. Грошовий мультиплікатор являє собою відношення суми нових депозитів до суми збільшення резервів.

Варіант № 9

1. Вплив грошей на обсяг виробництва. Модель “IS-LM”.
2. Фінансування міжнародної торгівлі. Платіжний баланс країни.
3. Тести.
  1. Норма обов'язкових резервів:
    - а) вводиться, перш за все, як засіб обмеження грошової маси;
    - б) вводиться як засіб, який запобігає від вилучення вкладів;
    - в) складає середню величину маси грошей, які необхідні для задоволення потреб населення;
    - г) зараз не використовується;
    - д) ні одна з відповідей не є правильною.
  2. В банку X, який є одним з багатьох банків, має місце депозит величиною 10000 гривень. Норма обов'язкових резервів встановлена в 25%. Цей депозит здатний збільшити суму наданих позик по меншій мірі на:
    - а) невизначену величину;
    - б) 7500 гривень;
    - в) 10000 гривень;
    - г) 30000 гривень;
    - д) більше, ніж 30000 гривень.

2. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100%, то величина грошового мультиплікатора рівна: а)0; б)1; в) 10; г)100; д)1.

Варіант № 10

1. Мультиплікатор в ринковій системі господарства.
2. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.
3. Тести.

1. Зростання експорту даної країни, при інших рівних умовах:

- а) збільшить сукупний попит, але зменшить НД;
- б) зменшить сукупний попит, але збільшить НД;
- в) збільшить чистий експорт;
- г) збільшить сукупний попит і НД;
- д) правильні тільки відповіді в) і г).

2. В моделі “сукупний попит-сукупна пропозиція” зростання рівня цін приведе:

- а) до зростання граничної схильності до споживання;
- б) до зростання впливу мультиплікатора на дохід;
- в) до зниження впливу мультиплікатора на дохід;
- г) не чинить вплив на рівень дії мультиплікатора на дохід;
- д) всі перераховані відповіді неправильні.

3. Зростання сукупних витрат в кейнсіанській моделі приведе до зрушення кривої сукупного попиту:

- а) вправо на величину зростання сукупних витрат;
- б) вправо на величину зростання сукупних витрат, помножену на значення мультиплікатора;
- в) вліво на величину зростання сукупних витрат, помножену на значення мультиплікатора;
- г) всі відповіді неправильні.

Варіант № 11

1. Споживання і збереження в масштабах національної економіки: кейнсіанській аналіз.

2. Валютні курси і коректування платіжного балансу

3. Тести.

Визначте, правильні або неправильні наступні твердження (+,-):

1. В кейнсіанській моделі макроекономічної рівноваги стабілізація економіки досягається через зміни сукупних витрат.

2. Збільшення товарних запасів заставляє фірми збільшувати зайнятість.

3. Якщо гранична схильність до споживання складає 0,3, то мультиплікатор дорівнює 3.

4. В кейнсіанській моделі макроекономічної рівноваги рівні ціни і зарплати постійні.

5. Якщо реальний ЧНП зменшиться на 50 дол., то споживчі витрати знизяться менше, ніж на 50 дол.

6. Чим вища гранична схильність до споживання, тим більший мультиплікатор.

7. Інфляція не впливає на мультиплікаційний ефект сукупних витрат.

8. Зниження процентної ставки, при інших рівних умовах, приводить до скорочення реального обсягу ВВП.

9. Економісти класичної школи стверджують, що ринкова економіка регулюється з допомогою фіскальної політики.

10. Чим менша гранична схильність до збереження, тим більший вплив змін інвестиції на зміни величини доходу.

Варіант № 12

1. Інвестиції і збереження: проблема рівноваги. Модель "IS" (інвестиції-збереження).

2. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.

3. Тести.

1. До яких економічних наслідків може привести державний борг?

а) скорочення виробничих можливостей національної економіки;

б) зниження рівня життя;

в) перерозподіл національного багатства між членами суспільства;

г) збільшення сукупних національних витрат;

д) всі попередні відповіді правильні.

2. Якщо уряд щорічно буде прагнути до збалансованого бюджету, то такий бюджет:

а) буде згладжувати коливання в рамках економічного циклу;

б) не буде чинити ніякого впливу на обсяг виробництва і рівень зайнятості;

в) буде сприяти послабленню інфляції;

г) буде стимулювати сукупний попит;

д) буде посилювати коливання в рамках економічного циклу.

3. Ефект витіснення, пов'язаний з державним боргом, який виник в результаті зростання державних витрат:

а) скорочує приватні інвестиційні витрати;

б) приводить до збільшення ставки процента;

в) приводить до скорочення виробничого потенціалу у майбутньому;

- г) всі попередні відповіді правильні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

Варіант № 13

1. Державний бюджет і його структура.
2. Макроекономічна рівновага на грошовому ринку.
3. Тести.

1. Країна А може виробляти 1 т пшениці або 4 т вугілля, використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2 т пшениці або 5 т вугілля, використовуючи також одну одиницю ресурсів:

- а) країна А буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;
- б) країна Б буде експортувати пшеницю і імпортувати вугілля;
- в) країна А не буде експортувати і імпортувати пшеницю;
- г) країна Б не буде експортувати і імпортувати вугілля;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

2. Відмінність між імпортним митом квотою полягає у тому, що тільки мито:

- а) приводить до скорочення міжнародної торгівлі;
- б) приводить до підвищення цін;
- в) приносить доходи в державний бюджет;
- г) сприяє зниженню життєвого рівня в країні;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

3. Прихильники протекціонізму стверджують, що мита, квоти і інші торгові бар'єри необхідні для:

- а) захисту молодих галузей від іноземної конкуренції;
- б) збільшення внутрішньої зайнятості;
- в) запобігання демпінгу;
- г) забезпечення оборони країни;
- д) всі попередні відповіді правильні.

Варіант № 14

1. Бюджетний дефіцит і його регулювання.
2. Фінансування міжнародної торгівлі. Платіжний баланс країни.
3. Тести.

1. Якщо ціна швейцарського франка в доларах упала з 50 до 45 центів за один франк, то ціна магнітофона (в дол.), який продається у Швейцарії за 150 франків:

- а) упаде на 10 дол.;
- б) знизиться на 7,5 дол.;

- в) знизиться на 5 дол.;
- г) зросте на 7, 5 дол.;
- д) всі попередні відповіді неправильні.

2. Як може вплинути на фізичний обсяг експорту і імпорту СППД помітне зниження ціни долара в іноземних валютах:

- а) експорт і імпорт зростуть;
- б) експорт зросте, а імпорт знизиться;
- в) експорт і імпорт знизяться;
- г) експорт знизиться, а імпорт зросте;
- д) суттєво не вплине ні на експорт, ні на імпорт.

3. Україні вирішила встановити контроль над зовнішньою торгівлею з тим, щоб знизити дефіцит платіжного балансу. Одним з результатів цього рішення буде:

- а) зниження рівня інфляції в країні;
- б) зниження темпів економічного зростання;
- в) зниження українського експорту;
- г) зниження українського імпорту;
- д) зниження сальдо торгового балансу.

Рекомендована література

Базова

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн./ С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська та ін.; за ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. Л.:Апріорі, 2017. Кн.1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. 567с.
2. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.
3. Шинкар. В.А., П'ясецька-Устич С.В. Макроекономіка : Теорія і практикум: навч. посібник. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 480 с.

Допоміжна

1. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.
2. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримв М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 532 с
3. Економічна теорія : навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.І.

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/>.
3. Сервер Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
4. Ліга Бізнес Інформ. URL: <http://www.liga.net/>
5. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.kiev.ua/>
6. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
7. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Всі новини економіки та фінансів. URL: <http://www.ukr.net/ua/news/jekonomika>
9. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
10. Рахункова палата України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
11. Українське прав. URL: <http://www.ukrpravo.com/>
12. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/>
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
16. Сайт Національного Інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
17. Сайт ЄС. URL: <http://www.europa.eu.int>
18. Новини CNN. URL: <http://www.cnn.com>
19. Електронний формат наукових журналів. URL: <http://www.search.global.epnet.com>
6. Ділова Україна. URL: <http://www.inf.kiev.ua>
7. Огляд преси. URL: <http://www.infoart.ru8000/misc/news/obzori/htm>
8. Матеріали ЄС і РЄ. URL: <http://www.isi.gov.ua>

